

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2003

GAEILGE - GNÁTHLEIBHÉAL

PÁIPÉAR II

(110 marc)

DÉ hAOINE, 6 MEITHEAMH – MAIDIN 9.30 go dtí 11.50

(Ní mór do na hiarrthóirí cúram a dhéanamh de chruinneas na teanga. Caillfear marcanna trí bheith faillíoch ann.)

Roinn A (Cúrsa Ainmnithe) nó Roinn B (Cúrsa Roghnach) a fhreagairt. (Ceist 1 agus Ceist 2 a fhreagairt i Roinn A nó i Roinn B.)

Thall →

Ceist 1 agus Ceist 2 a fhreagairt anseo.

CEIST 1

- PRÓS AINMNITHE -

[55 mharc]

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Dúirt mo mháthair le Daideo “sular imigh sí gan ‘an fear beag’ – sin é mé féin - a ligean amach.” (Amuigh Liam Féin)

Tabhair **cuntas** ar ar tharla ina dhiaidh sin sa ghearrscéal sin go dtí gur thosaigh Máire Bhán ag caint leis an údar ag an tobar. (25 mharc)

- (ii) Cén sórt duine í Máire Bhán, dar leat? Déan cur síos **gairid** uirthi agus inis cén fáth ar thaitin (nó nár thaitin) sí leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

NÓ

- (i) “‘A Bhreandáin’, arsa Eithne de chogar. ‘A Bhreandáin, tá inní orm’.” (Gafa)

Tabhair **cuntas** ar Eithne ón eolas atá sa sliocht seo fúithi. (25 mharc)

- (ii) Cé acu déagóir, Eoin nó Sinéad, is mó a thaitin leat? Déan cur síos **gairid** air/uirthi. Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

- (b) Maidir leis na trí shaothar eile, *Clann Lir*, *Fiosracht Mhná* agus *An Lasair Choille* (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa), roghnaigh **saothar amháin** díobh a bhfuil **ceann amháin** de na *téamaí* seo a leanas i gceist ann agus tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar faoin *téama* atá roghnaithe agat.

brón (nó díomá)	grá (nó fuath)	draíocht (iontas)	
saoirse (nó éalú)	greann (nó fiosracht)	éad	(20 marc)

NÓ

Maidir leis na trí shaothar eile, *Clann Lir*, *Fiosracht Mhná* agus *An Lasair Choille* (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa), roghnaigh **saothar amháin** díobh agus tabhair **cuntas gairid** ar **dhá** rud ann, rud amháin a bhí suimiúil (go maith) **agus** rud amháin nach raibh suimiúil (nach raibh go maith). (20 marc)

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Inis, i **d'fhocail féin**, cad is téama don dán *Faoileán* (thíos). (10 marc)
- (ii) Déan cur síos, i **d'fhocail féin**, ar **dhá** íomhá (phictiúr) a chuireann an file os ár gcomhair sa dán seo. (8 marc)
- (iii) *“ach tháinig an bád ola seo trasna na farraige is líon sé an cuan cuachach le fual lucht an airgid”*
- Cad atá i gceist ag an bhfile leis an gcaint sin, dar leat? (7 marc)
- (iv) Ar thaitin an dán seo leat? Cuir fáthanna le d'fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

Faoileán

Thíos ar an trá
is an mhaidín ag pléascadh sa chuan
braithim an bás
an púca im thimpeall go buan:
féach an faoileán uaibhreach
ina bhrúscar ar charraig dhubh,
cloisim amhrán uaigneach
i saoirse na farraige.

Bhíodh sé ar snámh
go hard os cionn tonnta ba bhán,
leath a sciatháin
ó Bheanntaí go Dún na nGall
ach tháinig an bád ola seo
trasna na farraige
is líon sé an cuan cuachach
le fual lucht an airgid.

Féach an faoileán uaibhreach
ina bhrúscar ar charraig dhubh,
cloisim amhrán uaigneach
i saoirse na farraige.

nó

- (i) Cad é an mothúchán is mó sa dán, *Bhríd Óg Ní Mháille* (thíos), dar leat? Déan cur síos, i **d'fhocail féin**, ar a bhfuil sa dán faoin mothúchan sin. (10 marc)
- (ii) Déan cur síos, i **d'fhocail féin**, ar **dhá** mheafar sa dán seo. Ar thaitin an dá mheafar sin leat? Cuir fáth **amháin** le do fhreagra. (8 marc)
- (iii) Sa dán seo, tá an file 'cráite' agus 'brónach'. An dóigh leat go dtugann an file pictiúr ceart dúinn de dhuine nuair atá sé/sí i ngrá? Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (7 marc)
- (iv) An maith leat an dán seo? Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

Bhríd Óg Ní Mháille

A Bhríd Óg Ní Mháille, 's tú d'fhág mo chroí cráite
's chuir tú arraingeacha báis trí cheartlár mo chroí;
tá na mílte fear i ngrá le d'éadan ciúin náireach
's go dtug tú barr breácha ar Thír Oireall' más fíor.

Níl ní ar bith is áille ná grian os cionn gáirdín
Nó bláth bán na n-airne bhíos ag fás ar an draighean;
Mar siúd a bhíos mo ghrá-sa le deise 's le breácha,
A chúl tiubh na bhfáinní a bhfuil mo ghean ort le bliain.

Is buachaill deas óg mé 'tá ag triall chun mo phósta
's ní buan i bhfad beo mé mura bhfaighe mé mo mhian;
a chuisle 's a stórach, faigh réidh is bí romhamsa
go déanach Dé Domhnaigh ar bhóithrín Droim Chliabh

Is tuirseach 's is brónach a chaithimse an Domhnach,
Mo hata 'mo dhorn 's mé ag osnaíl go trom,
's mé ag amharc ar na bóithre a mbíonn mo ghrá geal ag góil ann
's í ag fear eile pósta 's gan í a bheith liom.

- (b) Maidir leis an dán, *Mac Eile Ag Imeacht* (thíos), roghnaigh *mothúchán amháin* as an liosta seo a leanas agus tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán faoin *mothúchán* sin atá roghnaithe agat.

uaigneas
grá

neamhshuim (nó náire)
meas (nó tuiscint)

brón
eagla

(20 marc)

NÓ

Maidir leis an dán, *Mac Eile Ag Imeacht* (thíos), tabhair cuntas **gairid** ar phríomhsmaointe an dáin **agus** ar íomhá (phictiúr) **amháin** sa dán sin a thaitin go mór leat. (20 marc)

Mac Eile ag Imeacht

Cuirfimid chun bóthair arís inniu
Chuig aerfort Bhaile Átha Cliath
Deireadh an tsamhraidh buailte linn
Mac eile ag imeacht.
Eisean féin a thiománfaidh an carr
Tús curtha ar a thuras fada.
Ag mionchomhrá treallach, míloighciúil
Meifimid an aimsir.

Staidéar ar ríomhtheangacha
A bheidh idir lámha aige.
Béarfaidh sé ar an bhfaill
Faoi spalladh gréine i Houston, Texas.
Tar éis slán a chur leis
Agus greim láimhe againn ar a chéile
Pléifimid na buntáistí a bheadh aige thall
Nach mbeadh ar fáil sa bhaile.

Gealgháireach, fuadrach a bheidh
Na stráinséirí inár dtimpeall.
Ní bhacfaimid le cupán caife
Siúlfaimid go dtí an carr go mall.
Deireadh an tsamhraidh buailte linn
Mac eile ag imeacht.

Ceist 1 agus Ceist 2 a fhreagairt anseo.

CEIST 1

- PRÓS ROGHNACH-

[55 mharc]

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Maidir le gearrscéal (a ndearna tú staidéar air i rith do chúrsa), tabhair **cuntas** ar na príomhimeachtaí (príomhrudaí) a tharla sa ghearrscéal sin. (23 mharc)

[Ní mór teideal an ghearrscéil sin mar aon le hainm an údair a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

- (ii) Déan cur síos **gairid** ar phearsa (charachtar) **amháin** sa ghearrscéal sin a thaitin (nó nár thaitin) leat agus inis cén fáth ar thaitin (nó nár thaitin) an phearsa (charachtar) sin leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

NÓ

- (i) Maidir le sliocht as úrscéal (a ndearna tú staidéar air i rith do chúrsa), tabhair **cuntas** ar an téama atá sa sliocht sin. (23 mharc)

[Ní mór teideal an úrscéil sin mar aon le hainm an údair a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

- (ii) Cén phearsa (charachtar) sa sliocht sin is mó a thaitin leat? Déan cur síos **gairid** air/uirthi agus inis cén fáth ar thaitin sé/sí leat. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

- (b) Maidir leis na saothair eile (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa) agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas, roghnaigh **saothar amháin** díobh a bhfuil **ceann amháin** de na *téamaí* seo a leanas i gceist ann agus tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar faoin *téama* atá roghnaithe agat.

brón (nó díomá)
saoirse (nó éalú)

grá (nó fuath)
greann (nó fiosracht)

draíocht (iontas)
éad

(18 marc)

[Ní mór teideal an tsaothair sin mar aon le hainm an údair a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

NÓ

Maidir leis na saothair eile (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa) agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas, roghnaigh **saothar amháin** díobh agus tabhair **cuntas gairid** ar **dhá** rud ann, rud amháin a bhí suimiúil (go maith) **agus** rud amháin nach raibh suimiúil (nach raibh go maith).

(18 marc)

[Ní mór teideal an tsaothair sin mar aon le hainm an údair a scríobh síos go soiléir.]

(2 mharc)

Thall →

Freagair (a) agus (b) anseo.

- (a) (i) Maidir le dán nua-aimseartha **amháin** a chum **fear** (agus a ndearna tú staidéar air i rith do chúrsa), inis **i d'fhocail féin**, cad is téama don dán sin, dar leat. (8 marc)
- (ii) Roghnaigh **dhá** mheafar a úsáideann an file sa dán seo agus déan cur síos, **i d'fhocail féin**, ar an **dá** mheafar sin. (8 marc)
- (iii) Déan cur síos, **i d'fhocail féin**, ar rud **amháin** sa dán seo a bhí suimiúil (go maith) dar leat. (7 marc)
- (iv) Ar thaitin an dán seo leat?
Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]
(2 mharc)

NÓ

- (i) Maidir le dán seanaimseartha **amháin** (agus a ndearna tú staidéar air i rith do chúrsa), inis cad é an mothúchán is mó atá sa dán, dar leat. Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (8 marc)
- (ii) Déan cur síos ar **dhá** íomhá (phictiúr) sa dán seo a cheap tú a bhí go maith agus déan cur síos ar an **dá** íomhá (phictiúr) sin. (8 marc)
- (iii) Scríobh nóta **gearr** faoin méid a d'fhoghlaim tú (tuiscint nua/dearcadh nua) de bharr go ndearna tú staidéar ar an dán seo. (7 marc)
- (iv) An maith leat an dán seo?
Cuir fáthanna le do fhreagra. (Is leor **dhá** fháth.) (10 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]
(2 mharc)

- (b) Maidir leis na dánta eile (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa) **agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **dán amháin** díobh a chum **bean**, a bhfuil **ceann amháin** de na *mothúcháin* seo a leanas i gceist ann agus tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán faoin *mothúchán* sin atá roghnaithe agat.

uaigneas	neamhshuim (nó náire)	brón	
grá	meas (nó tuiscint)	eagla	(18 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]
(2 mharc)

NÓ

- Maidir leis na dánta eile (a ndearna tú staidéar orthu i rith do chúrsa) **agus nár úsáid tú i gcuid (a) thuas**, roghnaigh **dán amháin** díobh a chum **bean**, tabhair cuntas **gairid** ar phríomhsmaointe an dáin **agus** ar íomhá (phictiúr) **amháin** sa dán sin a thaitin go mór leat. (18 marc)

[Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.]
(2 mharc)